

{ analisisa } Mikel Zubimendi Berastegi

Iraultzaren perla unibertsalak

Ezkerrak berezko demontrea izan du gai ezberdinen aurreko analisi egoki bat, ideologia apropos bat, definizio politiko zehatz eta posizio moral zuzen bat izateak, nolabait, boterea eskuratzera eramango zuen ustea. Hamarkadetan zehar, ikaragarriko energia bideratu du zeregin horietara. Argi ikusi da, baina, horrekin ez dela nahikoa.

Teoria iraultzaile batek oso kontuan hartu beharko luke iraultza bat sekula ez dela egiten aurrez pentsatuta zegoen bezala, iraultzaileen usteen arabera. Oso zalantzarik da estandar ideologiko zurrinak, ahalegin moralak, makinaria politiko egokia bat izateak hain aldakorak diren zirkunstanzietan nabigatzeko beharrezko taktika eta estrategia sortzaileak eskaintzen dituen ustea. Itsaso ekaiztsuetan nabigatzen ikasi beharra baitago, edo itoko gara.

Bizi ditugun kaos betetako garaiotan, iraultzaren aldeko lanak ideologiaren mugaldeak gainditzen ditu. Agian horregatik, mugimendu iraultzaileek ezin dituzte egun herritarren bihotzak eta buruak ideologia soilarekin irabazi. Zerbait gehiago behar da, unibertsalak diren balioak behar dira: berdintasuna, bakea, maitasuna, lurra, askatasuna, demokrazia... Bai, jendeak balio unibertsaletan sinisten du. Eta bai, balio unibertsalak balio iraultzaileak dira. Izan ere, herri bat antolatu nahi duenak, ez du soilik herritarrak bizi eta lan egiten duten tokietara joan behar. Horrekin bakarrik ez da aski. Pentsatzen eta sinisten dutenarekin ere konprometitu beharra dauka.

Lehenagotik entzunda ditugu iraultzarako dei hauek guztiok,

eta aurrerantzean ere beren oihartzunak entzuten jarraituko dugu: “Askatasuna, berdintasuna, senidetasuna” frantziar iraultzaren leloa, edo Leninen “Bakea, ogia eta lurra” sobietar iraultzan; biek ordezkatzeko dituzte balio unibertsalak. Ameriketako Estatu Batuen independentziaren aldarrikapenean *we the people* zen subjektua eta «bizitza, askatasuna eta zoriontasunaren bilaketa» defendatzen zen. Pancho Villa eta Zapata mexikar iraultzaileen leloa “Lurra eta askatasuna” zen, eta Ho Chi Minh buruzagi iraultzaile vietnamdarrek bere programaren lehen puntuan «gizaki

guztiak berdinduta sortuak dira» zioen irmo. «Munduko langileak, bat gaitzen!» Karl Marxen aldarria nola ahaztu...

Zalantzarik gabe, aipatutako dei guztiok unibertsalak diren balioen defentsa egiten dute. Are, Vietnametik Irlandaraino, munduan egon diren independentziaren aldarrikapen iraultzaile guztiek abertzaletasuna balio unibertsalekin lotzen dute, askatasunaren aldeko manifestu klasiko bihurtuz. Eta behin gogoratzen hasita, nola ez gogoratu Che Guevararen hitzok: «Utzidazue esaten, barregarri geratzeko arriskuak arrisku, benetako iraultzailea maitasun

sentimendu handienek gidatu behar dutela». Patrice Lumumbak, berriz, antinperialismoa eta identitate politiko berriak lotuz, «independentzia eta afrikar batasuna» elkarrekin aldarrikatzen zituen.

Inspirazio, aspirazio

Balio unibertsalek balio iraultzaile klasikoak berrasmatu eta berrinterpretatzen dituzte. Har dezagun adibidez *Power to the people* edo “boterea jendeari” ideia. AEBen konstituzioan boterea *we the people* (“gu jendea”) subjektuaren esku jartzen da. Irlandar anai-arrebentzat gailikozko *sinn féin* esamoldea da gakoa, hots, “gu geu”. *Amandla awethu* diote Hegoafrikan xhosa hizkuntzan; hau da, “boterea gurea da”. Pantera Beltzek *all the power to the people* edo “botere osoa jendearentzat” oihukatzen zuten eta John Lennonek kantatzen zuen *power to the people* hura, 60ko eta 70eko hamarkadetako mugimendu iraultzaile eta kontrakulturalen ideal maitatua zen.

Iraultza guztiok balio unibertsalak zituzten inspirazio eta aspirazio, eta milioika jende mugitu zituzten. Askatasuna, baina, ez da zapalkuntzatik libratzea bakarrik. Pertsona eta herri, nor bere burua gobernatzeko boterea izatea da.

Balio unibertsalok mugimenduen mugimendu baten elkartasuna eta koordinazioa lortzeko baliabide egokiak dira. Bihotzak eta buruak irabazteko aukera handiagoa eskaintzen dute. Zabalak dira, muga argirik gabeak, eta horregatik funtzionatzen dute. Jende ezberdinek modu ezberdinean ikusten eta bizitzen dituelako. Hala behar du gainera, eta *il faut faire avec*.

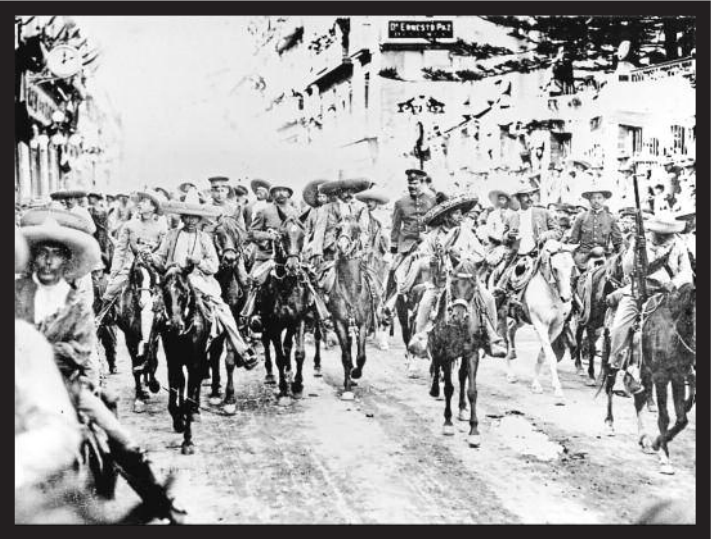
Hobe da mundu berri baten egile izatea mundu zahar baten kritiko izatea baino. Bizi dugun kaosaren itsaso ekaiztsuetan nabigatzeko, iraganean bezala geroan ere, balio unibertsalak balio iraultzaileak dira eta itsasorratz ditugu.

Hau da, “errealitatearen gainean eraiki behar da”.

Balio unibertsalak gure ideal iraultzaile gisa hartzen baditugu –ideologia zehatz bat baino askoz gehiago dena–, ezkerrek berezkoak dituen amaigabeko polemika eta behar ez diren banaketetatik alden daiteke. Jendearen pentsaerarekin konektatu eta aldaketa eraldatzaileetara hurbildu.

Gurean, euskal iraultzak aberria, askatasuna, berdintasuna, bakea eta senidetasuna esan nahi badu, orduan, bide hori komunitate, identitate eta mugimendu guztietatik barna pasa behar da. Ezinbestean. Bide guztiak ibili behar dira. Historiak erakutsi duelako mugimendu politikoak ezin direla ikuspuntu bakarrera mugatu. Borroka gaitzean, behar den gogortasun eta amorruz, askatasunaren, berdintasunaren, bakearen eta aberriaren alde. Iraultzaren bidean, balio unibertsal horien alde, beti.

daitezke aukerak. Erronka ederra baita argitasun ideologikoren konfort, erantzun erraz eta makinaria politikoaren aurrean amore ez ematea. Ezinegonean egotea, beti. Hortxe nonbait baitu estrategia egoki batek egoitza naturala, egon dauden kondizio materialetan, kontraesana baita mugimendu politiko ororen kondizioa.

Beraz, erantzun estatiko binarioak, “zuria ala beltza”, “barruan ala kanpoan”, “ona ala txarra”, “dena ala ezer ez”, bere horretan, ez dira baliagarriak. Harago ikusi beharra dago, horizonte sakonagoetara begiratu. Bata ala bestea baino, bata eta bestea, biak, behar baitira.

Iraultza harribitxia da

Milaka eta milaka herritar antolatzeko, egiazko iraultza batek sortu egin behar du, ez bakarrik suntsitu. Benetako mugimendu iraultzaile masiboak eskuzabalak dira, kideen eta borroka tradizioen onena hartzeko gai. Eta sarri, balio unibertsaletan ordezkatzen dituzte beren buruak. Izan ere, kritika hutsa, oposizioa egitea eta eustea ez dira aski jendearen babesa lortzeko. Askoz hobe baita mundu berri baten egilea izatea mundu zahar baten kritikoa izatea baino.

Mugimendu iraultzaile batek kulturarekin eta historiarekin lan egiten du. Iraganeko eta oraineko material kulturalak moldatuz eta berreraikiz, aurreko ondarea jasoz eta bizi dugun munduan eraginez, mundu berria sortzen du. Iraultzaileak langilea izan behar du, ez berritsu hutsa, ezta troll oztopatzaile bat ere. Bere esku eta buruarekin existitzen den mundua laboratzen du,

Bata eta bestea, biak

Krisiak areagotu ahala, sakontasun eta hedadura puntu altuenera iritsita ere, bistan da baldintza objektiboek bakarrik ez dutela iraultza bat ekarriko. Jakina, ideiak eta ideologiak inporta dute, baina iraultzaren bidean, gure herri eta herritarrek mendearen hartzen dituen boterearen kontra egin behar badugu, zorrotasun ideologikotik eta posizio moraletatik harago joan behar da.

Gure ikuspuntu ideologiko eta utopikoak egon badauden baldintza eta indar sozial errealetan oinarritutako sentsibilitate estrategikoekin osatu behar dira. Ez zaio soilik desira ditugun helburu eta idealei be-

giratu behar. Iraultza bat ez da opariak eskatzeko Olentzerori idatzitako gutun bat.

Jendea nola eta zergatik mugitzen den jakin behar da. Nola altxatzen diren kontzientziak. Eta hori, eztabaida bat irabaztea edo politikoki zuzena izatea baino askoz gehiago da. Kontua ez baita zeintzuk diren analisi txukun eta egokiak osatzen duten ideiak. Edo denetan analisisia marxistenean zeinek irabazten duen “purutasunaren urrezko baloia”. Kontua milaka aberkide martxan jartzea da, ekintza beren gain hartuta, hori ahalbidetuko duen estrategia ardatz. Hartara, mugimenduen barrutik eta

Leninen «Bakea, ogia, lurra» edota Zapata eta Pancho Villaren «Lurra eta askatasuna» aldarri iraultzaileek, oihartzuna izan zuten Ho Chi Ming gidari vietnamdar handiaren obran.
GAUR8

kanpotik eraginez, probisio-nalki sikiera funtziona dezakeen estrategia batek balio unibertsalak behar ditu nahi eta nahi ez. Baliook helburu eta arrazoibide izan behar ditu, eraldaketa eta berreraikuntza, bietan jarrai, iraultzaren neurri historiko eta modu gertagarriena bezala ulertuz. Hartara, onespen isil eta kontsumo pasiboak baino, botere iraultzaileak konpromisoak, ekintzaletasunak, parte hartzeak eta eztabaidak sortzen dutela barneratu behar da.

Gure buruak zuzen-zuzena eta estu-estua den bide politiko batetik distantzia hartzera behartuz, hobeto aprobeitza

«We the people» sinple bezain iraultzailea du abiapuntu AEBetako independentziaren aldarrikapenak. GAUR8

Irlandan, gaelikozko «sinn féin» esamoldeak «gu geu» esan nahi du.

eta hori eginez mundua berri-
tzen du, harribitxi bat den
iraultzaren balioak distiratzten
utziz. Gizakiek beren historia
egiten dute, bai, baina ez nahi
bezala, ez haiek aukeratutako
zirkunstantzietan. Existitzen,
iraganetik edanda eta jasota-
koan eraginez baizik.

Hil diren belaunaldietakoen
borroka tradizioek bizi direnen
burmuinetan, amesgaizto ala
ez, ikaragarri pisatzen dute.
Oso presente daude. Iraganeko
borroka izpirituak konjuratu
egiten dira oraingo borroken
zerbitzura. Haien balio eta bo-
rrokarako deiak maileguan
hartzen dira, ez aurrekoen bo-
rrokak parodiatzeko, ezta ima-
jinazioan magnifikatzeko edo
nostalgian bertan gozo egote-
ko ere. Iraultzaren izpiritua
behin eta berriz aurkitzeko eta
bizitzeko baizik.

Nola ezagutu, baina, iraultza
bat bertatik bertara ikustean?
Etimologian, zaharrak berri,
kantak dioen bezala, *revolu-
tion is in the air*. Alegia, erda-
razko *revolution* horren “re”
aurrizkia. Iraultzak, baina,
etsai handiak ditu. Beldurra
eta fatalismoa dira denetan
handienak. Izan ere, hain da
zaila sinistea arazo izugarriak
edo saihestezinak diruditen
katastrofeak erraz gaindi dai-
tezkeenik! Bi etsai horien au-
rrean konfiantza indartzen
duen diskurtsorik gabe, balio
unibertsaletan oinarritutako
estrategiarik gabe, ahaleginak
ahuldu egiten dira.

Ez da fede kontua. Edozein
dela sortutako eta transmititu-
tako historia edo ondarea, ez
dugu gure burua engainatu be-
har. Iraultzak eta hura bultzatu
duten mugimenduak oso-oso
material eskasak dira, arraroak
benetan. Agian horrek esplika-
tzen du zergatik gauden gau-
den bezala. Edonola ere, iraul-
tzaileak berriz jarri behar ditu
martxan narratiba handiak ba-

lio unibertsalen inguruan, as-
katasunaz, berdintasunaz edo
herri botereaz. Bestela, beste
batzuek egingo dute eta iraul-
tzaren aurka erabiliko dituzte
euren narratiba propioak.

Etsipenari tolerantzia
Ildo politiko zuzen-zuzenaren
edo historiaren subjektuaren
inguruko eztabaidek mugi-

Mandelak argi zuen: «amandla awethu», hau da, «boterea gurea da». GAUR8

mendu erradikalen barne bizi-
tzari forma eman eta herria
antolatzen gasta zitezkeen ika-
ragarritzko energiak xahutu di-
tuzte. Aurre egin behar zaien
problema edo dilemetan kate-
atzen da iraultza gogo: alda-
keta ala jarraipena, edo bieta-
tik pixka bat; arlo pertsonala
eta politikoa banatu edo kohe-
rentziaz jokatzeko beharra;
idealak edo interesak, zeren al-
de –edo zergatik ez bien alde?–
egin behar den; dena antola-
tu –zorte ona ere bai?– edo au-
kerak aprobetxatu behar diren;
eboluzioa ala (“R)boluzioa”...

Iraultzaileak aldaketa sozial
eta kultural sakon-sakona desi-
ratzen du, baina prest egon be-
har du halakorik ez dela sarri
gertatzen barneratzeko. Etsipe-
narekiko tolerantzia maila
handia izan behar du eta pers-
pektiba historiko aski argazki
handia eguneroko erresisten-
tzia ekintza txikieta ikusteko,
gogo-bihotz pixkanakako au-
rrerapenean eta aldaketa ebo-
lutiboan jarduteko.

Historiako oso momentu
arraroetan salbu, hala nola de-
presio ekonomiko handiak edo
mundu gerrak, aldaketak pix-
kanaka ematen dira. Bestalde,
iraultzaren erroa jendearengan
dago eta pentsamenduak oso
modu geldoan aldatzen dira.

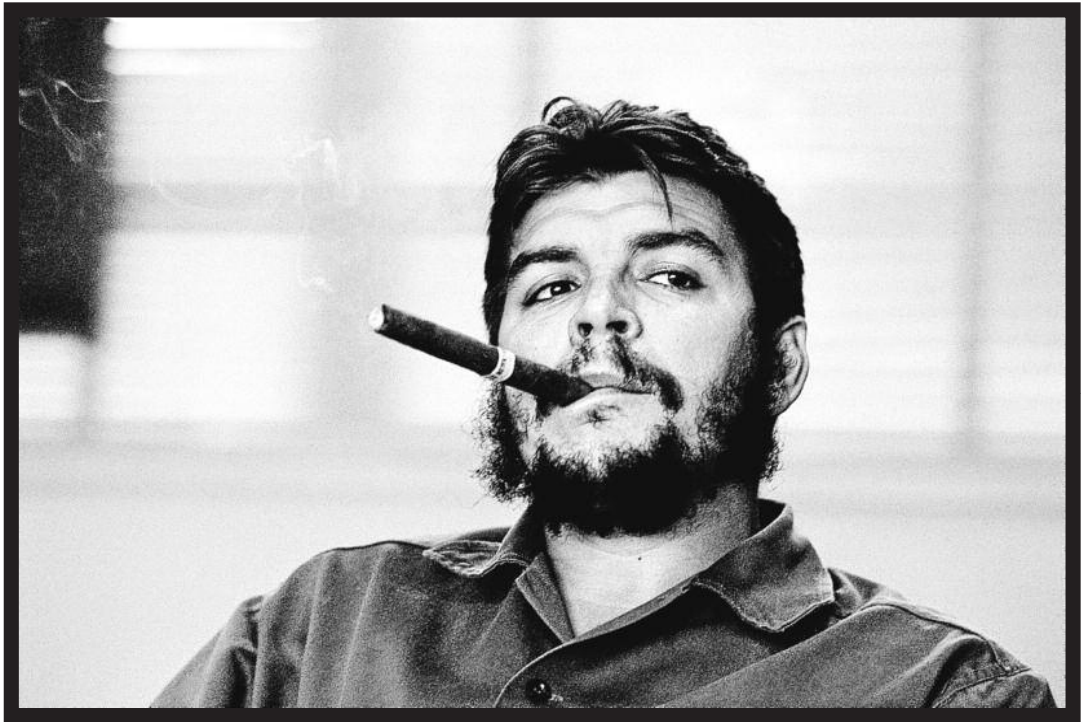
Mentalitateak anbarrean ha-
rrapatutako intsektu prehisto-
rikoen antza du. Teknologiak
eta beste ziztu bizian alda dai-
tezke, baina neurozientziak ar-
gitara ekarritako buruko mis-

terioek diotenez, gure garunen
funtzionamendua ez da milaka
urteetan apenas aldatu eta per-
sonen bizi zikloan ez da asko-
rik aldatuko.

Mentalitateen iraultza batek,
halaber, beharrezkoak diren
maila askotako kontraesanak
sortzen ditu: pentsatzeko mol-
dea eta gure buruaz pentsa-
tzen duguna aldatzea eskatzen
du, gure uko, ezin eta errakun-
tzei begietara begiratzea, orain
arte egindako gauza asko egite-
ari uztea, eta, gainera, hein
handi batean, zailtasuna bider-
katuz, hori guztia orain arteko
jende berdinar egitea.

Hortaz, iraultzaileek pentsa-
menduari eta ekintzaren
eboluzioa lagundu behar di-
tuzte. Izan ere, eboluzioa uler-
tu eta gauzatzen jakin gabe,
nola jakin iraultza egiten?
Proiektu ameslarienak ere tar-
teko helmuga edo programak
behar ditu, iraultzarako kopu-
ruak handitu eta kalitatea ho-
betu, ke eta ispiluen joko neka-
garri batean galduko ez bada.

Iraultzailea egon dagoen
mundutik abiatzen da beti, ez
egotea nahiko lukeenetik. Den
bezalako mundua onartzeak ez
baitu, inolaz ere, mundua alda-
tzeko desira ahultzen. Ez ditu
printzipio iraultzaileak alborat-
zen, ez ditu haren oinarriak,
pipiak bezala, barrutik jaten, ez
du estrategia konprometitzen,
ez du betikoa egitera kondenat-
zen. Dagoena dagoela, iraul-
tzaileak ez du haren gainetik
aldarera igo eta handik ser-

Sobietarrek eta mexikarrek «bakea», «ogia», «lurra» eta «askatasuna» bezala, Che Guevarak «maitasuna» jarri zuen iraultzailearen benetako balio unibertsal bezala.
GAUR8

ko duten zain bagaude, lasai egon gaitzke, beti zain egongo baikara. Horri ezin dakioke teoria deitu.

Plana, lana eta zortea

Iraultzaileak sortzailea izan behar du. Esperimentatuz ikasten duena. Estrategikoki pentsatu behar du, eta herria antolatzea beti asmo iraultzailearen erdian jarri. Bereak bezalakoak ez diren ikuspegi politiko aurrerakoiak preziatu eta ospatu egin behar ditu. Eta ahalegin eraldatzailea eraiki posizio aurrerakoi horien guztien ikuspegi, bitarteko eta estrategiak barnebilduz.

Eboluzioa ez delako lineala, eraldatu eta berreraikitzea, gure aurreko kultura eta tradizio iraultzaileen onenarekin konektatuz, mundua aldatzeko bidea da. Interesak eta idealak, biak defendatu behar dira, berehalako interesak eta ilustratuagoak direnak uztartu, balio unibertsalekin batera.

Iraultzarako lana antolatu egin behar da eta planak lanean jarri. Etorkizuna, baina, ezin da sekula aurreikusi eta horretan saiatzea denbora galtzea da. Hala ere, kontingentzia planak ezinbestekoak dira. Aurreikuspen onenen arabera agertoki bat sortu behar da, eta beste bat bigarren aurreikuspen onenentzat. Beti izan behar da kontuan, baina, plangintza batek ez dituela erruak ala zorte txarrak ekiditen.

Egia borobilaren zurrunkeria alboratu eta iraultzaileak behar-beharrezkoa duen malgutasun taktikoa besarkatu behar du. Eta duen plana duela, ezustearen aukerak beti aprobetxatu behar ditu, sarritan, arrakastaren atea direlako.

moia botatzerik, mundua etengabe kritikatu, fariseismoa ekintza sozialaren eta elkartasunaren etsaia delako. Ezin du sekulako botere fantasiarik kontsentitu. Botere ilusio handi-mandi horiek, tentagarriak izan arren, zer dakarten argi baitago: matxinada olatu handi bat gidatuko duten uste faltua, arbela garbi-garbi utzita, mundua bere ideologiaren arabera berregiteko moduko ispi-lua bailitza.

Iraultzaileak behatu eta eba-luatu egin behar du etengabe,

horiek dira bere lehen abilitadeak. Ulertu egin behar du zein egingo duen lan, entzun, paziente izan. Ez iritsi, hitza hartu eta jendeak zutitzeko eta matxinatzeko beharra balu bezala jardun.

Oinarri sozial eta militantearen esperientzia eta kultura errespetatu behar ditu. Ideologo bat balitz bezala ezin du jokatu, sinesmen erradikalen jabea dela sinistuta, horrek, azkenean, desmobilizatu egingen duelako. Bere ordena intelektualari, nagusitasun mora-

lari eta ezaugarri estetikoek balio gehiegi eman, mundu kontraesankor eta desordenatu honen aurrean horrela jokatzeak, harroputza izateaz gain, ez du batere laguntzen.

Ideologiak, jakina, inportatu. Ezin da, baina, mediku baten errezeta bezala, edozein gertakariaren aurrean edonola dispentsatu. Ideologia izugarri erabilgarria da, bai, baina, formula bat baino, erreferentzia orokor bezala. Zurruntasun ideologikoak sentsibilitate esperimentala zauritzen du beti.

Kontzientzia historikoa izateak baretu egiten du aurrerapauso iraultzaile handi eta atzeraezinen narratiba, errotikako matxinada orokorretan oinarritua den historia bera pentsatzeko modua. Bestalde, aurreikuspen apokaliptikoek ia beti porrota dakarte altzoan.

Ideologia erradikal eta iraultzaile pila daude. Baina funtzionatzen duen iraultzaren teoriarik ba ote dugu? Protestek, amorru moralak, abilezia analitikoak eta zurruntasun ideologikoak, berez, boterea ekarri-